

HIV och hur man skyddar sig

Publicerad 20.12.2005

HIV är ett virus som förstör människans immunförsvar. HIV-infektionens slutfas är aids i vilken en människa insjuknar i genomsnitt tio år efter att hon fått smittan.

Omkring var tredje person som infekterats känner av de första symtomen 1-8 veckor efter nersmittningen. Symtomen kommer fram som lätt feber, halsont, huvudvärk, ledvärk, eksem och svullda lymfkörtlar. De första symtomen försvinner inom några veckor. Efter en första symptomfri period eller efter att de första symtomen avklingat fortsätter viruset att framskrida i kroppen. Personen kan ändå känna sig helt frisk. Den symptomfria fasen pågår i regel flera år. När sjukdomen framskrider framträder förstörade lymfkörtlar i halsen, nyckelbensgroparna och armhålorna. Allmänkonditionen blir sämre och feber och svettningar på natten är vanliga symtom. I aids-fasen är personens motståndskraft nedsatt och han får lätt olika infektionssjukdomar och tumörer. Det beror på den insjuknades kondition vilka följsjukdomar han får och hur de kan skötas.

HIV-smitta diagnostiseras vanligen genom blodprov. Eftersom undersökningen baseras på att antikroppar bildas syns en eventuell infektion inte genast. Ett negativt testresultat är tillförlitligt sex månader efter risksituationen.

Medicineringen mot HIV har utvecklats snabbt. Även om en botande medicinbehandling inte har upptäckts, kan man med dagens kombinationsmedicinering avsevärt förbättra livskvaliteten och förlänga livslängden. HIV-läkemedlen har effekt bara om de används exakt enligt doseringsanvisningarna. Narkotikabruk sätter i praktiken stopp för den omsorgsfulla dosering som HIV-läkemedlen kräver.

Om du har fått diagnosen HIV-infektion, är det viktigt att du går till de uppföljande undersökningar som avtalats om, att du sköter om din allmänkondition och alltid söker upp läkare om du får någon inflammation. Undvik allt sådant som kan försvaga kroppens motståndskraft.

Så här smittar HIV

HIV smittar via blodet, sädesvätska eller slidsekret. De vanligaste risksituationerna är oskyddat samlag och intravenös användning av narkotika. HIV kan smitta via gemensamma sprutor, kanyler och annan utrustning för tillagning och injicering av narkotika. Smitta kan också fås via rakblad, tandborstar och tatueringsverktyg med blodrester från andra. Gravida kvinnor kan överföra smittan till fostret eller vid förlossningen eller amningen. Smittorisken för HIV är störst under den första omedelbara begynnelsefasen av smittan och aidsfasen.

HIV smittar inte i vardagligt umgänge, genom handskakning, WC, bastu eller insekter.

Så här skyddar du dig

Använd alltid kondom under samlag vid tillfälliga förbindelser, kondomen ska användas under hela samlaget. Om du använder injicerande ämnen, använd bara egna rena sprutor, kanyler, filter, blandningskopp och annan utrustning. Svär inte blodsed. Om du skaffar tatueringar ska du se till att de görs sterilt.

Uppmärksamma andra könssjukdomar

Om du har någon obehandlad könssjukdom, såsom klamydia, gonorré eller syfilis, blir risken större för att du får HIV-smitta. Könssjukdomar går inte över utan behandling. De behandlas med antibiotika. Om du misstänker att du har en könssjukdom ska du söka upp en poliklinik för könssjukdomar eller hälsocentral. Många sexuellt överförbara sjukdomar kan vara symptomfria åratals och ändå föra smittan vidare. Obehandlade könssjukdomar kan senare leda till olika följdverkningar som barnlöshet, ledvärk och symtom i nervsystemet, såsom dementi. Tidig diagnos och behandling minskar risken för följdverkningar. Om du har en obehandlad könssjukdom kan du överföra smittan till andra människor.

En könssjukdom syns inte utanpå. Varje samlag utan kondom betyder en smittorisk. Det enda sättet att skydda sig mot könssjukdomar är att använda kondom på rätt sätt under hela samlaget. Om du har haft oskyddad sex, eller kondomen har spruckit eller skrunnit ner är det skäl för dig att låta testa dig, fastän du inte skulle ha några symtom. Alla sjukdomar syns inte genast utan man måste vänta cirka tio dagar efter att man haft oskyddad sex. Tester och behandling av

könssjukdomar utförs bland annat på polikliniker för könssjukdomar, hälsovårdscentraler och privata läkarcentraler.

Närmare information får du på följande ställen:

- Finlands aids-stödcentral eller tfn 0207 465 705 mån-fre 10-15:30
- FRK:s nationella AIDS-telefon 0203-27000 mån-tors kl. 17-21
- Hälsovårdscentraler (se uppgifter i telefonkatalogen för ditt distrikt)
- Polikliniker för könssjukdomar (se uppg. i telefonkatalogen för ditt distrikt)
- A-kliniker
- Rådgivningsmottagningen Vinkki i Helsingfors 040 688 1000

Pauli Karvonen

läkare

Helsingfors ungdomsstation, A-klinikstiftelsen

Källor ►

A-klinikstiftelsens bulletin för Prevnet-programmet: "B-hepatiitti ja siltä suojautuminen".

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ohje "Verivarotoimet" 11/1998.

Lappalainen M. Meurman O. Färkkilä M: Virushepatiittien ehkäisy, diagnostiikka ja hoito. Duodecim 2000;116(1):61-9.

Yleislääkärin käsikirja ja tietokanta 3/2000. Kustannus Oy Duodecim.

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/missbruk-och-halsa/hiv-och-hur-man-skyddar-sig>